

Okul Yöneticilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri: Betimsel Bir Çalışma

Bülent GÜNDÜZ¹, Yusuf İNANDI² & Binali TUNÇ³

ÖZET

Çalışmanın amacı, okul yöneticilerinin, okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerine ilişkin görüşlerini cinsiyet, branş, hizmet yılı, okul türü, okulun bulunduğu yerleşim birimi, okuldaki psikolojik danışman sayısı ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre incelemektir. Betimsel yöntemin kullanıldığı alan taraması niteliğindeki araştırmanın grubu, 203 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılarca geliştirilen ve 20 maddeden oluşan ölçme aracı ile elde edilmiştir. Ayrıca, demografik değişkenlerle ilgili bilgi toplamak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Katılımcıların görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, hizmet yılı, okul türü ve okuldaki psikolojik danışman sayısı değişkenlerine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, branş öğretmenleri ve psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısı az olan okul yöneticileri PDR alanının etkililiğine daha fazla inanmaktadır. Yerleşim birimi değişkenine göre ise, kasabalarda görev yapan okul yöneticileri kent merkezlerindeki okul yöneticilerine oranla, PDR hizmetlerinin gerekliliğine daha fazla inanmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, Okul yöneticisi

 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2014.42.2>

¹ Yrd. Doç. Dr. - Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü - bgunduz27@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr. - Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü - inandiyusuf@gmail.com

³ Doç. Dr. - Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü - tunc75@gmail.com

GİRİŞ

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi gün geçtikçe artmaktadır. Başta öğrenciler olmak üzere veliler, öğretmenler ve yöneticiler, okullarda rehberlik servislerinden ve psikolojik danışmanların sunduğu hizmetlerden yararlanmaktadır. Bu hizmetlerin istenilen nitelik ve nicelikte sunulmasında okul psikolojik danışmanlarının ortaya koydukları çalışmalar önemli olmakla birlikte, okul sisteminin önemli unsurları olan yöneticilerin sürece katılımları da vazgeçilmez bir faktördür. Özer ve Gökçakan (1999), okul psikolojik danışmanlarının algıladıkları problem alanlarında ilk sırayı yönetici ve öğretmenlerden destek alamamayı (% 85) göstermektedir. Yönetim ve öğretim hizmetlerini yerine getiren eğitimcilerin, okul PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri ve tutumları bu hizmetlerin sağlıklı olmasını doğrudan etkileyebilecektir. Bu nedenle, değişen zaman olgusu çerçevesinde, okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüş ve algılarının ele alınması, değerlendirilmesi ve mevcut durumun incelenmesi söz konusu hizmetlerin daha etkin verilmesine katkı sağlayabilecektir.

20. Yüzyılda sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve bunun topluma yansımaları, uzunca bir süre devam eden geleneksel (klasik) eğitim anlayışını temelden sarsmıştır. Geleneksel eğitimde salt zihinsel beceriler açısından değerlendirilen bireyler, yeni toplumsal sürecin getirdiği, kültür boşluğu, yabancılaşma, göç, aile yapısındaki değişimler ve mesleklerin çeşitlenmesi gibi olgulara uyum sağlamada zorlanmışlardır. Özgüven'e (1999) göre, toplumdaki değişimler bireye de bazı psikolojik ve maddi yükümlülükler getirmiştir. Bunun yanı sıra, zekâ, yetenek ve ilgilerin ölçülmeye başlanması ve bireysel farklılıklara ilişkin dikkatlerin artması toplumun temel yapı taşı olan bireyi zihinsel, toplumsal, fiziksel ve duygusal bir bütün olarak ele almayı gerekli kılmıştır. Bireysel farklılıkların önemini vurgulayan bu gelişmeler, her bireyin değerli olduğu ve doğuştan getirdiği potansiyellerini geliştirmesi noktasında eğitim alması gerektiği düşüncesini savunan hümanist (insancıl) yaklaşımla buluşunca, bireyi merkez alan eğitim anlayışı yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Böylece, eğitim ve yönetim boyutlarından oluşan geleneksel (klasik) eğitim anlayışına "Öğrenci Kişilik Hizmetleri-ÖKH" boyutu da girmiştir (Tan, 1992).

Öğrenci kişilik hizmetlerinin en önemli hizmet alanlarından biri olan psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetleri nihai amaç olarak bireyin kendini gerçekleştirmesini hedeflemekte ve eğitim ortamlarında çoğu kez birbirinin yerine kullanılsa da günümüzde ele aldıkları problem alanları ve odak noktaları açısından farklı tanımlanmaktadır. Buna göre; rehberlik, bireylere en çok değer verdikleri şeyi seçmeye yardım etmeye odaklanan (Gladding, 2013); bireyi tanımak, onu kendine tanıtmak ve genel olarak onun büyümesine sistematik olarak katkı sunmayı içeren bir hizmet alanı (Özoğlu, 2007) olarak görülmektedir. Psikolojik danışma kavramı ise, rehberlik hareketinden gelişmiş olup; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve sistemik müdahaleler ile bireylere ruh sağlığı hizmeti vermenin yanı sıra iyilik hali, kişisel ve mesleki gelişim becerileri kazandıran gelişim ilkelerinin uygulandığı bir alanı tanımlamaktadır (Gladding, 2013).

Tarihsel süreç ve değişim içinde eğitimden beklenen işlevin farklılaşması gibi PDR hizmetlerinden beklenen işlevlerde de farklılıklar görülmüştür. Rehberlik hizmetleri 1920'li yıllara kadar meslek seçme ve işe yerleştirme alanlarında ağırlıklı olarak hizmet vermiştir. 1930-50 arasında öğrencilerin okula uyumu ve okuldaki eğitsel başarı üzerine yoğunlaşmış ve 1960'lı yıllardan sonra -gelişimsel rehberlik modeli çerçevesinde- bireyin bir bütün olarak gelişimi ve yaşamın tüm alanlarında uyumu üzerinde hizmet vermeyi amaçlamıştır

(Durmuş, 2013). Bu hizmetin sunulmasında kuşkusuz en önemli aktörlerin başında psikolojik danışmanlar gelmektedir.

Öğrencilerin akademik, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimleri çerçevesinde intihardan istismara kadar birçok alanda hizmet veren psikolojik danışmanlar; okul PDR programının yürütülmesi, öğrencilerin bireysel planlamalar yapması, bireysel ve grup çalışmalarıyla önleyici ve müdahale edici çalışmalar yapılması, aileler, öğretmenler ve yöneticilere müşavirlik hizmeti sunma gibi etkin görevler üstlenmektedirler (Page, Pietrzak & Sutton, 2001; Paisley & McMahon, 2001; ASCA, 2013).

Türkiye’de okul PDR hizmetlerinin yapılmasına yön veren Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’ne göre de okul psikolojik danışmanları benzer görevleri yapmaktadırlar. Buna göre danışmanlar: Okulunun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını hazırlayarak; gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder. Bireyi tanıma, psikolojik danışma, araştırma ve rapor hazırlama, özel eğitim ve kaynaştırma öğrencilerine destek olma, okul personeline yönelik PDR hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenleme ve müşavirlik hizmeti sunma gibi görevleri yerine getirirler (MEB, 2001). Eğitimdeki değişimler ve günümüzdeki ihtiyaçlar PDR ve bu alanın çalışanlarına ilişkin beklenti ve algılar da etkilemektedir. PDR’nin tüm sorunları hemen çözebilecek sihirli bir güç olduğu konusundaki yanlış inanç, rehberlik hizmetleri uygulanırken öğrenciyle ilgili kişilerin ortak bir anlayışının ve işbirliğinin olması noktasına evrilmiştir (Gündüz, 2013). Günümüzde uygulanan gelişimsel rehberlik uygulamaları da öğrenciyle ilgili paydaşların (yönetici, öğretmen ve veliler) uyumlu çalışmasını zorunlu kıldığı söylenebilir (Camadan & Kahveci, 2013).

Kuşkusuz bir eğitim kurumunda PDR hizmetlerinin etkin ve nitelikli olmasında psikolojik danışmanların nitelik ve niceliği önemli olmakla birlikte kurumun havasını ve üretimini doğrudan etkileyecek yöneticilerin görüş ve tutumları da son derece önemli görülmektedir. Eğitim yönetimi alanındaki güncel gelişmeler, yönetici nitelikleri içinde liderlik becerilerini daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Lider yönetici özellikleri ise büyük ölçüde insana dair kabuller ve etkileşimlerle ilgili olmaktadır. Bu yönüyle okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekliliğine ve işlevselliğine olan inançları ele alınmaya değer bir konu olmaktadır. Ross ve Herrington (2005-2006) okul yöneticilerinin, okul PDR uzmanlarını, okulun rutin işlerini yapan çalışanlardan biri olarak veya önemli bir işlevi üstlenen uzman olarak mı gördüğünün, okul PDR hizmetlerinin etkililiği açısından önemli olduğunu belirtirler. Williams ve Wehrman (2010) okul yöneticilerinin okuldaki eğitimin makro boyutuna odaklanırken, PDR servisinin büyük ölçüde mikro boyuta odaklandığını belirtmektedirler. Ancak yöneticilerin ve uzmanların odaklandıkları boyutların farklı olması bir çelişki veya sorun durum olmaktan öte, işbirliği yapılarak PDR hizmetlerinin sunumunda avantaja dönüştürülebilecek bir fırsattır. Bu bağlamda MEB’in (2001) aynı yönetmeliğinde okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin sunulmasındaki rol ve görevleri ise: Okulda PDR hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, fiziksel ortamı hazırlamak, kullanılacak araç ve gereci sağlamak, PDR hizmetleri yürütme komisyonunu kurmak, okul PDR hizmetleri yürütme plânının hazırlanmasını sağlamak ve uygulanmasını izlemek, hizmetlerin her sınıf seviyesinde yürütülmesi için sınıf rehber öğretmenlerini görevlendirmek, PDR hizmetlerinin sağlıklı yürütülmesi için tedbirler almak ve gerekli kayıt ve raporların hazırlanmasını sağlamak şeklinde özetlenmiştir.

Zalaquett ve Chatters'e (2012) göre, okulda anahtar bir rol oynayan okul yöneticilerinin, psikolojik danışmanların okul ile işbirliği geliştirmelerinde önemli katkıları bulunmaktadır. Gündüz ve Çelikkaleli'ye (2009) göre psikolojik danışmanların kendilerini yetkin görmelerinde özellikle yöneticilerin desteği önemli görülmektedir. Okulda yönetici ve öğretmenlerden yeterince destek alamayan ya da engellenen danışmanlar çeşitli problemler yaşamakta ve tükenmişlik geliştirebilmektedir (Özer & Gökçakan, 1999). Okul yöneticileri ve psikolojik danışmanlar arasındaki uyum ve işbirliği okuldaki iklimi pozitif yönde etkileyerek öğrenci başarısı ve gelişimi için uygun bir ortam hazırlamaktadır (House & Martin, 1998; Hernández & Seem, 2004; Cisler & Bruce, 2013).

Türkçe alanyazında yapılan bazı çalışmalarda yöneticilerin PDR alanına ilişkin görüş ve tutumlarında problemler bulunsa da (Hamamcı, Murat & Çoban, 2004) olumlu değişimlerin olduğu görülmektedir. Yöneticilerin, okul PDR hizmetlerinin önemine ilişkin inançlarının yükseldiğini gösteren çalışmalar çoğalmaktadır. Karataş ve Şahin Baltacı (2013) yaptıkları araştırmada okul yöneticilerinin PDR hizmetlerini yeterli ve gerekli bulduklarını ortaya koymuştur. Benzer bir diğer çalışmada Camadan ve Sezgin (2012) okul yöneticilerinin çoğunluğunun yürütülen rehberlik çalışmalarını gerekli ve başarılı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerinin ele alındığı çalışmada Owen ve Owen (2008), yöneticilerin okul rehberlik programlarına karşı psikolojik danışmanlardan daha olumlu bir tutum içinde olduklarını ancak, psikolojik danışma ve rehberlik programlarının okul misyonuna katkısı konusunda fark olmadığı, her iki grubun da olumlu düşündüğünü belirtmişlerdir. Ancak Ross ve Herrington'un (2005-2006) çalışmasında yönetici adaylarının, okul PDR hizmetlerine olan inançlarının yüksek olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Fitch, Newby, Ballestero ve Marshall'ın (2001) çalışmalarında, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinden beklentilerinin sağlıklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kılıç (2010), yöneticilerin, rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ihtiyaç olduğu konusunda hemfikir olduklarını ifade etmiştir. Onur (1997), yönetici, öğretmen ve öğrencilerin hem genel olarak, hem de bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışlarının iyi olduğunu belirtmiştir. Aynı çalışmada yöneticilerin ve öğretmenlerin hizmet sürelerine, mezun oldukları okula, cinsiyetlerine göre rehberlik anlayışlarında fark bulunmamış; ancak matematik ve fen öğretmenlerinin ayrıca okulda rehberliği ders olarak okuyan yöneticilerin daha olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Benzer şekilde Yumrutaş (2006) öğretmenlerin büyük bölümünün ilköğretimde rehberlik çalışmalarının yararlı olacağına inandıkları, okullarında yürütülmekte olan rehberlik ve eğitici kol faaliyetlerinin ise yeterince etkili yapıldığını düşünmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Peker ve Kaygusuz'a (2009) göre okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin beklenti düzeyinin yüksekliği öğretmen ve öğrenciyi bu hizmet alanına giderek daha fazla çekecek ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okullarda daha etkin hale gelmesini sağlayabilecektir. Konuya dair Türkçe alanyazında yapılan araştırma sonuçlarından, okul PDR hizmetlerinin ve uzmanlarının okulun önemli bir bileşeni olarak görüldükleri anlaşılmaktadır.

Okul yöneticilerinin PDR hizmetlerini artan bir düzeyde önemsemelerine karşın okul sistemi içinde psikolojik danışmanların rol ve sorumlulukları konusunda halen devam eden karışıklıklar ve danışmanlık kimliği ile uyuşmayan beklentiler yer alabilmektedir (Shoffner & Williamson, 2000; Bardhoshi & Duncan, 2009). Örneğin Owen ve Owen (2008) çalışmalarında, okul psikolojik danışmanlarının yönetsel görevlere fazla zaman ayırdıklarını

rapor etmiştir. Söz konusu bu anlaşmazlık okulun yöneticileri ve psikolojik danışmanlar arasında çatışmalara kaynaklık edebilmektedir (Kaplan, 1995).

Araştırma kapsamında ulaşılabilen çalışmalarda okul PDR hizmetlerine ilişkin yönetici görüşlerinin olumlu olması sevindirici olmakla birlikte bu algının yaygınlaştırılması ve farklı değişkenlerle ele alınması PDR çalışmalarının etkililiğini arttırabilecektir. Okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmanın bulguları, okullarda PDR hizmetleri ve psikolojik danışmanların çeşitli alanlardaki çalışmalarına ilişkin algı konusunda bilgi verebilecek ve elde edilecek sonuçlar PDR uzmanlarının yetiştirilmesi ve eğitiminde araştırmacı ve uygulamacılara katkı sunabilecektir. Ayrıca yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin ele alınması PDR hizmetlerinin “ayarlayıcılık” işlevi kapsamında revize edilecek rehberlik programlarının güncellenmesine destek olabilecektir. Diğer taraftan sonuçlar, okul yöneticileri ve psikolojik danışmanları arasındaki işbirliğinin güçlenmesini kolaylaştırabilecektir. Bu gereklilikten hareketle araştırmada, resmi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerin okullarında yürütülmekte olan PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerini cinsiyet, hizmet yılı, branş, okul türü, yerleşim yeri, okuldaki psikolojik danışman sayısı ve psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısı değişkenlerine göre incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Betimsel nitelikte olan çalışmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, tezsiz yüksek lisans programına devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 203 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Yöneticilerin 172’si (% 88,7) erkek ve 31’i (% 15,3) kadın olup yaşları 25 ile 51; yöneticilikteki hizmet süreleri ise 1 ile 20 yıl arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri araştırmacılarca geliştirilen ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek maddeleri hazırlanırken temel olarak okullarda uygulanmakta olan PDR programlarındaki hizmet alanları (psikolojik danışma, eğitsel-mesleki rehberlik, konsültasyon vs.) dikkate alınmıştır.

Ölçeğin geçerliği için öncelikle alan uzmanlarının görüşlerine başvurularak kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmış ve bu doğrultuda 35 madde hazırlanmıştır. Faktör analizi yapmadan önce örneklemin faktör analizine uygunluğunu belirlemek üzere yapılan KMO testi, .94 bulunmuştur. Bu değer, örneklemin oldukça uygun olduğunu göstermiştir. Ayrıca dağılımın normal olup olmadığı için Bartlett's Test of Sphericity değerlerine bakılmış ve elde edilen sonuçlar (χ^2 : 2611,653; df: 190; $p < .000$) verilerin normal dağıldığına işaret etmiştir. Faktör analizi için ölçek 203 kişiye uygulanmış bu kapsamda yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapı oluşturduğu gözlenmiştir. Elde edilen faktörler toplam varyansın yüzde 58’ini açıklamaktadır. Ölçekteki maddelerin faktör yüklerine bakıldığında "Etkililik" alt faktörü için .78 ile .56, "Gereklilik" faktörü için .84 ile .64 arasında değiştiği görülmüştür.

Madde geçerliği için ölçekten alınan toplam puanla her bir madde ilişkisine bakılmış tüm maddelerde madde-toplam korelasyonu .40'dan yukarı olan maddeler ölçekte kalmış ve düşük yük veren 15 madde ölçekten atılmıştır. Geriye 20 madde kalmış ve ölçek bu haliyle çalışmada kullanılmıştır. Ölçeğin tüm madde bazında ve her bileşeni için güvenilirliğine bakılmış, tüm ölçek için Cronbach Alfa .95 bulunmuştur. Faktör bazında PDR hizmetlerinin "Etkililik" alt faktörü için (15 madde) Cronbach Alfa .94; "Gereklilik" (5 madde) alt faktörü için Cronbach Alfa .85 bulunmuştur. Puanların yüksek oluşu PDR hizmetlerinin etkililik ve gerekliliğine ilişkin algının da yüksek olduğunu göstermektedir.

Yöneticilerin cinsiyet, yöneticilikteki hizmet süresi, branş, çalışılan okul türü, okulun bulunduğu yerleşim birimi, okuldaki psikolojik danışman sayısı ve danışman başına düşen öğrenci oranı değişkenleri ile ilgili bilgi toplamak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin önemli bir bölümü, bir tezsiz yüksek lisans programına katılan; Mersin'deki farklı ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinden, araştırmacılarca toplanmıştır. Verilerin bir kısmı ise söz konusu programa katılan öğretim elemanları vasıtasıyla elde edilmiştir. Ölçme aracını tam ve doğru dolduran yöneticilerin verilerinin dikkate alındığı çalışmada mesleki ve demografik bilgilerin (hizmet yılı, okul türü vb.) olduğu bölümlerdeki eksiklikler çerçevesinde analizler yapılmıştır.

Yöneticilerin cinsiyet, branş ve okul türü değişkenlerine göre PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi uygulanmıştır. Yine yöneticilerin, hizmet yılı, yerleşim yeri, okuldaki psikolojik danışman sayısı ve psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısı değişkenlerine göre PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek amacıyla Sheffe testi kullanılmıştır. Sonuçlar bu bağlamda yorumlanmıştır.

BULGULAR

Okul yöneticilerinin cinsiyet, yöneticilikteki hizmet süresi, branş, çalışılan okul türü, okulun bulunduğu yerleşim birimi, okuldaki psikolojik danışman sayısı ve psikolojik danışman başına düşen öğrenci oranı değişkenlerine göre PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri alt başlıklar halinde verilmiştir.

Yöneticilerin cinsiyetlerine göre PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri t-testi ile değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Görüşler		N	\bar{x}	S	t	p
Gereklilik	Kadın	31	20.00	3.99	.733	.94
	Erkek	172	19.41	4.10		
Etkililik	Kadın	31	52.23	12.51	1.345	.71
	Erkek	172	49.13	11.71		

Tablo 1'e göre, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gereklilik [$t_{(201)}=.733$, $p>.05$] ve etkililiğine [$t_{(201)}=1.345$, $p>.05$] ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin idari görevdeki hizmet sürelerine göre karşılaştırılması amacı ile yapılan F testi sonuçlarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin hizmet sürelerine göre karşılaştırılması

	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	S	F	p
Gereklilik	1-5 yıl	93	19.33	4.08	.196	.82
	6-10 yıl	59	19.40	3.83		
	11 yıl ve üzeri	30	19.86	4.59		
Etkililik	1-5 yıl	93	50.14	11.16	.398	.67
	6-10 yıl	59	48.57	11.74		
	11 yıl ve üzeri	30	48.67	12.83		

Tablo 2’ye göre, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gereklik [F₍₂₋₁₇₉₎=.780, p>.05] ve etkililik [F₍₂₋₁₇₉₎=.980, p>.05] faktörlerine ilişkin görüşlerinde hizmet sürelerine göre farklılaşmamaktadır.

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin sınıf ve branş (Matematik, Türkçe, Fen vb.) eğitimi alma durumuna göre karşılaştırılması amacı ile yapılan t-testi sonuçlarına Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin branşa göre karşılaştırılması

Görüşler		N	\bar{x}	S	t	p
Gereklilik	Branş	123	19.65	4.06	.474	.88
	Sınıf	70	19.37	4.00		
Etkililik	Branş	123	51.14	11.51	2.17	.03*
	Sınıf	70	47.40	11.42		

Tablo 3’e göre, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri branşa göre değişmezken [t₍₂₀₁₎=.474, p>.05]; etkililiğine ilişkin görüşleri [t₍₂₀₁₎= 2.17, p<.05] branşa göre değişmektedir. PDR hizmetlerinin etkililiği ile ilgili olarak branşa öğretmenleri (\bar{x} =51.14) sınıf öğretmenlerine göre (\bar{x} =47.40) daha olumlu görüşlere sahiptir.

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin yöneticilik yapılan okulun ortaöğretim ya da ilköğretim okulu olmasına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan t-testi sonuçlarına Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okul türüne göre karşılaştırılması

Görüşler	Okul	N	\bar{x}	S	t	p
Gereklilik	Ortaöğretim	61	19.39	4.26	.739	.09
	İlköğretim	111	19.85	3.72		
Etkililik	Ortaöğretim	61	50.73	12.17	.602	.61
	İlköğretim	111	49.60	11.56		

Tablo 4’e göre okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekliliğine [t₍₁₇₀₎=.739, p>.05] ve etkililiğine [t₍₁₇₀₎=.602, p>.05] ilişkin görüşleri yöneticilik yapılan okulun ortaöğretim ya da ilköğretim olmasına göre değişmemektedir.

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okulun bulunduğu yerleşim birimine göre karşılaştırılması amacı ile yapılan F testi sonuçlarına Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okulun bulunduğu yerleşim birimine göre karşılaştırılması

Görüşler	Yerleşim Birimi	n	\bar{x}	S	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gereklilik	1. Şehir	70	18.83	4.05	3.526	.01*	3-1
	2. İlçe	70	19.31	4.31			
	3. Kasaba	25	21.84	2.77			
	4. Belde-köy	37	19.45	4.01			
Etkililik	1. Şehir	70	48.24	11.21	1.569	.19	-
	2. İlçe	70	49.79	12.20			
	3. Kasaba	25	53.97	11.63			
	4. Belde-köy	37	48.48	12.17			

Tablo 5'e göre, okul yöneticilerinin gereklilik boyutuna ilişkin görüşleri, okulun bulunduğu yerleşim birimine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [$F_{(3-198)}=3.986$, $p<.05$]. Farkın kaynağını belirlemek üzere yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre kasabada görev yapan yöneticilerin, kent merkezinde görev yapan yöneticilere göre PDR hizmetlerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri daha yüksektir. Diğer taraftan etkililik alt boyutunda okulun bulunduğu yerleşim birimi okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerinde farklılaşma yaratmamaktadır [$F_{(3-198)}=1.356$, $p>.5$].

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okuldaki psikolojik danışman sayısına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan F testi sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okuldaki psikolojik danışman sayısına göre karşılaştırılması

Görüşler	Danışman Sayısı	n	\bar{x}	S	F	p
Gereklilik	Yok	74	20.04	3.92	.901	.44
	1	84	19.19	4.30		
	2	30	18.80	3.99		
	3	14	19.78	3.82		
Etkililik	Yok	74	49.89	11.74	.175	.91
	1	84	48.99	12.91		
	2	30	50.31	10.79		
	3	14	50.89	8.63		

Tablo 6'ya göre, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekliliğine [$F_{(3-198)}=.901$, $p>.05$] ve etkililiğine [$F_{(3-198)}=.175$, $p>.05$] ilişkin görüşleri okuldaki psikolojik danışman sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin birlikte çalıştıkları psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan F testi sonuçlarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7. Yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin psikolojik danışman-öğrenci oranına göre karşılaştırılması

Görüşler	Öğrenci Sayıları	N	\bar{x}	S	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gereklilik	1. 250-500	66	19.65	4.58	.547	.58	-
	2. 501-750	31	18.67	3.87			
	3. 751 ve üzeri	39	19.24	4.14			
Etkililik	1. 250-500	66	52.87	12.57	4.909	.00*	1-3
	2. 501-750	31	46.76	8.94			
	3. 751 ve üzeri	39	46.29	12.64			

Tablo 7'ye göre, yöneticilerin PDR hizmetlerinin gerekliliğine ilişkin görüşleri okulda psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısına göre farklılaşmamaktadır [$F_{(2-133)}=.547$, $p>.05$]. Diğer taraftan PDR hizmetlerinin etkililiğine ilişkin görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [$F_{(2-133)}=5.909$, $p<.01$]. Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını bulmak için uygulanan Scheffe testinde psikolojik danışman başına 250-500 öğrencinin düştüğü okullarda görev yapan yöneticilerin, PDR hizmetlerinin etkililiğine ilişkin görüşleri, danışman başına 751 ve üzerinde öğrenci düşen okul yöneticilerine göre daha yüksektir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, cinsiyet değişkenine göre kadın yöneticilerin PDR hizmetlerinin gereklilik ve etkililiğine ilişkin ortalamaları erkeklerinkinden yüksek olmasına karşın istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu, daha önce yapılmış benzer araştırma bulgularını (Erözkan, 1997; Onur, 1997; Yumrutaş, 2006) destekler niteliktedir. Buna göre, araştırma kapsamında erkek ve kadın yöneticilerin PDR hizmetlerine bakış açılarının ve algılarının benzer olduğu söylenebilir. Eğitim kurumlarındaki erkek yönetici sayısı oldukça yüksek olmasından dolayı, kadın yöneticiler idari konularda erkeklerle birlikte hareket etme eğilimi içine de girmiş olabilirler. Kadın yöneticilerin okullardaki istihdamının artması gelecekte PDR hizmetleri bağlamında da farklılıklara yol açabileceği düşünülebilir.

Yöneticilikteki hizmet sürelerine göre sonuçlar değerlendirildiğinde gruplar arasında herhangi bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuç Erözkan (1997) ile Peker ve Kaygusuz'un (2009) bulguları ile örtüşmektedir. Önceki kısımlarda da vurgulandığı gibi PDR hizmetlerinin okul sistemi içindeki konumu yöneticilerle yakın işbirliğini gerektirmektedir. Bu bağlamda elde edilen sonuç okul yöneticilerinin hangi hizmet yılında olursa olsun PDR servislerini benimsedikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin sınıf öğretmenliğinden mesleki branşlara kadar geniş bir yelpazede lisans eğitimi aldıkları anlaşılmaktadır. Analizler genel olarak sınıf ve branş öğretmenleri şeklinde gruplandırıldığında PDR hizmetlerinin gerekliliği konusunda yöneticilerin görüşleri farklılaşmamakla birlikte, bu hizmetlerin etkililiği konusunda branş öğretmeni kökenli okul yöneticilerinin daha olumlu görüşlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Branş öğretmeni yöneticilerin PDR hizmetlerinin etkililiğini daha olumlu bulmalarında rehberlik çalışmalarının -tarihsel süreç içerisinde- öncelikli olarak orta dereceli öğretim kurumlarında ortaya çıkması ve yaygınlaşmasının (Tan, 1992) ve daha sonrasında

sekiz yıllık kesintisiz eğitim sürecinde bir ilköğretim okuluna psikolojik danışman atanmasında ikinci kademe denilen ve branş derslerinin başladığı kademedeki öğrenci sayısının temel alınması gibi faktörler etkili olabilir. Bunun yanı sıra, psikolojik danışma dışında, ilk kademede sınıf öğretmenlerinin yaptığı birçok çalışma rehberlik bağlamında değerlendirildiği için PDR hizmetlerinin etkililiği konusunda farklılaşma görülmüştür denilebilir. Ayrıca gelişimsel açıdan öğrencilerin fizyolojik ve duygusal-sosyal değişimlerinin ikinci kademede başlaması branş öğretmenliği kökenli yöneticilerin PDR alanının etkililiğini farklı değerlendirmelerine yol açmış olabilir.

Okul türü değişkenine göre PDR hizmetlerinin gerekliliği görüşünde ilköğretim; etkililiği konusunda ortaöğretimde görev yapan yöneticilerin ortalamaları daha yüksek çıksa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Elde edilen bu sonuçlar her öğretim kademesinde ve seviyesinde PDR hizmetlerinin gerekli ve etkili olduğuna ilişkin görüşün yaygın olduğunu göstermektedir. Yapılan birçok çalışmada da (Özabacı, Sakarya & Doğan, 2008; Camadan & Sezgin, 2012) PDR hizmetlerinin okullardaki önem ve gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.

Yöneticilerin görev yaptıkları okulların bulunduğu yerleşim birimine göre PDR hizmetlerinin etkililiğine ilişkin gruplar arasındaki fark anlamlı görülmezken gerekliliğine ilişkin boyutta kasabada görev yapan yöneticilerin görüşleri kentlerdeki yöneticilerden daha yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu bulgu beklenen bir sonuç olarak da değerlendirilebilir. İstenilen düzeyde olmasa da kasaba ve ilçelere göre kent merkezlerindeki okullarda psikolojik danışman istihdamının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, daha küçük yerleşim birimlerinde psikolojik danışman ve PDR hizmetlerinin gerekliliğine olan ihtiyacı ve beklentiyi artırıyor olabilir.

Okuldaki psikolojik danışman sayısına göre PDR hizmetlerinin gerekliliğine ilişkin en yüksek ortalama -beklendiği gibi- psikolojik danışmanı olmayan okullarda; etkililiğine ilişkin boyutta ise üç psikolojik danışmanlı okullarda olduğu görülmekle birlikte gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma çıkmamış olması beklenmeyen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu sonuca göre, okul psikolojik danışman sayısının yeterli olmamasına karşın PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerin farklılaşmamış olması psikolojik danışmanların yüksek performansla çalışmalarını gerçekleştirdiklerine yorumlanabileceği gibi, nispeten fazla sayıda psikolojik danışmanın olduğu okullarda farkın anlamlı çıkmayışı danışmanların etkililiğinin ve yapılan işin niteliğinin sorgulanmasını da gerekli kılmaktadır. Alan yazın incelendiğinde okullarda yöneticilerin PDR çalışmaları ve psikolojik danışmanlara ilişkin olumlu bir algının olduğu gözlenmekle birlikte (Onur, 1997; Owen & Owen, 2008; Peker & Kaygusuz, 2009) ulusal ve uluslararası kriterler açısından alana ilişkin rol ve görevlerin algılanmasındaki farklılıklar (Shoffner & Williamson, 2000; Perusse vd., 2004; Bardhoshi & Duncan, 2009) da göz ardı edilmemelidir. Bu çerçevede, gelecekte yapılacak çalışmalarda yönetici ve psikolojik danışmanların rol algıları ve danışma hizmetlerinin etkililiği bir arada değerlendirilerek daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabilir.

Kuşkusuz okullarda PDR hizmeti alan öğrencilerin psikolojik danışmanlara oranı da diğer önemli bir sorun alanı olarak görülmektedir. Araştırmanın bulgularına göre PDR hizmetlerinin gerekliliği boyutunda gruplar arasında bir farklılaşma görülmezken etkililik boyutunda 250-500 öğrenciye hizmet veren danışmanlarla çalışan yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin bir danışmana 750 ve üzerinde öğrenci düşen okullardan anlamlı düzeyde daha olumlu düzeydedir. Elde edilen ve beklenen bu sonuç, ASCA'nın

önerdiği danışman-öğrenci sayısı oranına da uygun görülmektedir. ASCA'ya (2013) göre bir psikolojik danışmanın 250 öğrenciye hizmet vermesi önerilirken bu oran araştırmanın yapıldığı Mersin ilinde yaklaşık iki katından fazladır (Akdeniz RAM, 2013). Öğrenci sayısının ideal seviyelerde olması danışmanların ve yöneticilerin iş yüklerini etkilediği gibi verilen hizmetin niteliğini de etkileyebilmektedir. Gündüz ve Çelikkaleli (2009), 50-500 öğrenciyle çalışan; yönetici ve öğretmenlerden destek alan psikolojik danışmanların kendilerini daha yetkin hissettiklerini belirtmişlerdir. Makul seviyedeki öğrenci grubunun yönetsel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması, yönetici ve danışmanların performanslarını etkilediği söylenebilir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında incelenen okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine yönelik görüşleri cinsiyet, hizmet süresi, okul türü ve okulda çalışan psikolojik danışman sayısına göre farklılaşmazken; branş öğretmeni yöneticiler, kasabada çalışanlar ve 250-500 öğrenciye bir psikolojik danışmanın düştüğü okullarda görev yapan yöneticilerin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında PDR hizmetlerinin gerekliliğine ilişkin yüksek bir algının olduğu görülmektedir. Benzer bir sonuç kasabalarda görev yapan ve psikolojik danışmanların olmadığı okullarda da görülmekte; okullarında olmadığı halde psikolojik danışmanlık alanına ilişkin pozitif bir bakışın olduğu ve yöneticilerin PDR hizmetlerini bir ihtiyaç olarak hissettiği anlaşılmaktadır. PDR hizmetlerinin yoğunlaştığı okullarda hizmet üreten okul yöneticilerinin ise yapılan çalışmaların etkililiği konusunda beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Özellikle gelecekte yapılacak çalışmalarda yönetici ve psikolojik danışmanların okul PDR hizmetleri çerçevesinde belirlenen ulusal kriterler kapsamında rol ve beklentilerinin ne kadar örtüştüğünün alan çalışmalarına katkı sunabilir.

Araştırma sonuçlarının ölçme aracının kapsamıyla çerçeveli olması, bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Bu sınırlılığı aşmak üzere, benzer araştırmalar nitel desenlerle desteklenebilir. Ayrıca, daha objektif ve nitelikli sonuçlar vermesinde araştırma grubunun genişletilmesi uygun olabilir. Farklı bölgelerde görev yapan yöneticilerin ele alınması ayrıca özel okullardaki yöneticilerin örnekleme dâhil edilmesi daha genellenebilir sonuçlara götürebilir. Bunun yanı sıra, yöneticilerle birlikte psikolojik danışman, öğretmen, öğrenci ve velilerin PDR hizmetlerine yönelik görüşleri birlikte değerlendirilebilir. Psikolojik danışman ihtiyacının, uluslararası standartlar çerçevesindeki öğrenci sayıları dikkate alınarak giderilmesi hususunda tedbirler hızlandırılabilir. Psikolojik danışman sayısı artırılırken lisans eğitimi ve alan uygulamaları arasındaki bağlantı güçlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz RAM (2013). 2012-2013 Rehberlik araştırma merkezi yılsonu çalışma raporu.
- ASCA (2013). www.schoolcounselor.org Erişim Tarihi: 26.07.2013.
- Bardhoshi, G. & Duncan, K. (2009). Rural school principals' perceptions of the school counselor's role. *The Rural Educator*, 30 (3), 16-24.
- Camadan, F. & Kahveci, G. (2013). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3), 1371-1392.
- Camadan, F. & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211.

- Cisler, A. & Bruce, M. A. (2013). Principals: What are their roles and responsibilities? *Journal of School Counseling*, 11 (10). <http://www.jsc.montana.edu/articles/v11n10.pdf>.
- Durmuş, E. (2013). Eğitimde rehberlik hizmetleri. *Psikolojik danışma ve rehberlik*. (Edt: M. E. Deniz & A. Erözkan). Ankara: Maya Akademi.
- Erözkan, A. (1997). İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Fitch, T., Newby, E., Ballestero, V. & Marshall, J. L. (2001). Future school administrators' perceptions of the school counselor's role. *Counselor Education & Supervision*, 41, 89-99.
- Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik danışma: kapsamlı bir meslek* (Çev. Edt: N. Voltan-Acar). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gündüz, B. (2013). Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. *Psikolojik danışma ve rehberlik*. (Edt: M. E. Deniz & A. Erözkan). Ankara: Maya Akademi. ss. 1-34.
- Gündüz, B. & Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 119-133.
- Hamamcı, Z., Murat, M. & Çoban, A. (2004). Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* bildiri özetleri, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Hernández, T. & Seem, S. (2004). A safe school climate: A systemic approach and the school counselor. *Professional School Counseling*, 7 (4), 256-262.
- House, R. M. & Martin, P. J. (1998). Advocating for better futures for all students: A new vision for school counselors. *Education*, 119 (2), 284 - 291.
- Kaplan, L. S. (1995). Principles versus counselors: Resolving tensions from different practice models. *The School Counselor*, 42 (4), 261-267.
- Karataş, Z. & Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 427-460.
- Kılıç, F. (2010). İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- MEB (2001). *Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html>, Erişim Tarihi: 26 Temmuz 2013.
- Onur, M. (1997). Giresun ili merkez liselerindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin rehberlik anlayışlarının incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Owen, K. F. & Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 207-221
- Özabacı, N., Sakarya, N. & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (19), 8-22.
- Özer, R. & Gökçakan, Z. (1999). *Rehber öğretmenlerde tükenmişlik*. Rize: Rize Rehberlik Araştırma Merkezi Yayınları.

- Özğüven, İ. E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDRM Yayınları.
- Özoğlu, S. Ç. (2007). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma* (3. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Page, B. J., Pietrzac, D. R. & Sutton, J. M. (2001). National survey of school counselor supervision. *Counselor Education and Supervision*, 41, 142-150.
- Paisley, P. O. & McMahon, G. (2001). School counseling for the 21st century: Challenges and opportunities. *Professional School Counseling*, 5 (2), 106-115.
- Peker, A. & Kaygusuz, C. (2009). Genel ve meslek liselerindeki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerinin incelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 96-110.
- Perusse, R., Goodnough, G. E., Donegan, J. & Jones, C. (2004). Perceptions of school counselors and school principals about the national standards for school counseling programs and the transforming school counseling initiative. *Professional School Counseling*, 7 (3), 152-161.
- Ross, W. & Herrington, D. (2005-2006). A Comparative study of pre-professional counselor/principal perceptions of the role of the counselor in public schools. *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal-Electronic*, 23 (4E).
- Shoffner, M. F. & Williamson, R. D. (2000). Engaging preservice school counselors and principals in dialogue and collaboration. *Counselor Education and Supervision*, 40 (2), 128-131.
- Williams, R. L. ve Wehrman, J. D. (2010). Collaboration and confidentiality: not a paradox but an understanding between principals and school counselors. *NASSP Bulletin*, 94 (2), 107-119.
- Yumrutaş, A. (2006). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Zalaquett, C. P. & Chatters, S. J. (2012). Middle school principals' perceptions of middle school counselors' roles and functions. *American Secondary Education*, 40 (2), 89-103.

Opinions of School Administrators about Psychological Counseling and Guidance Services: A Descriptive Study

Bülent GÜNDÜZ¹, Yusuf İNANDI² & Binali TUNÇ³

Introduction

The role and importance of psychological counseling and guidance services (PCGS) in the educational system are increasing day by day. Parents, teachers, administrators and particularly students benefit from counselors and guidance services offered in schools. School counselors' performance is critical for achieving the desired quality and quantity of these services, but the involvement of school administrators in the process is also an indispensable factor. Özer and Gökçakan (1999) indicate that the inability to get support from administrators and teachers takes first place (85%) among systemic problem perceived by school counselors.

Counselors providing services in many areas, from suicide to abuse, within the framework of students' academic, professional and personal / social development, undertake tasks such as application of school PCGS programs, students' individual educational planning, prevention and intervention activities through individual and group work, and provision of consulting services for parents, teachers and administrators (Page, Pietrzak & Sutton, 2001; Paisley & McMahon, 2001; ASCA, 2013).

Developmental guidance applications can be said to require harmony between relevant stakeholders (administrators, teachers and parents) (Camadan & Kahveci, 2013). There is no doubt that not only the quality and quantity of counselors, but also opinions and attitudes of managers, will directly affect the atmosphere in a school; and, productivity of the organization is important for the efficiency and quality of PCGS in a school. According to Zalaquett and Chatters (2012), school administrators who play a key role in the school have an important contribution to the cooperative relationship counselors develop with the school.

It is pleasing to find in the studies examined for the research those administrators' views on school counseling and guidance services are positive; however, the dissemination of this perception and handling it by different variables will also increase the effectiveness of PCGS studies. In this context, the aim of the study is to examine the administrators' opinions about school PCGS according to variables including gender, branch, years of service, type of school, place of school, the numbers of counselors and students at the school, and in-service training taken about guidance. The findings will be able to provide information about perceptions regarding the PCGS and counselors' performance in various fields and also contribute to researchers and practitioners in training of PCGS experts.

Method

General surveys used in this descriptive study. Research group consists of 203 school administrators, 172 of whom are male (88,7%) while 31 are female (15,3%). Administrators' ages vary between 25 and 51, and their service period of administration is between 1 and 20 years. The research data were obtained through a scale developed by

¹ Asst. Prof. Dr. - Mersin University Faculty of Education - bgunduz27@gmail.com

² Asst. Prof. Dr. - Mersin University Faculty of Education - inandiyusuf@gmail.com

³ Assoc. Prof. Dr. - Mersin University Faculty of Education - tunc75@gmail.com

researchers. Service areas in PCGS programs (counseling, educational-vocational guidance, consultation, etc.) implemented in schools were taken into account while preparing the questionnaire items. Scale items developed in the form of a Likert type rating were analyzed through factor analysis to ensure the validity of the study, and ultimately a single factor and two-component structures with a total of twenty item sex planning 58% of the variance were reached. The first sub-dimension evaluates the effectiveness of PCGS services in the education system, and its internal consistency coefficients are .94. The second sub-dimension assesses the necessity of PCGS, and its internal consistency coefficient is .85. That the scores obtained are high demonstrates that the perception regarding the effectiveness and necessity of PCGS is also high.

A personal information form was used in order to collect information about variables such as administrators' gender, service period of management, branch, school type, and location of school, the number of school counselors and ratio of students per counselor.

T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to test whether administrators' views differed according to the independent variables. A Scheffe test was used in order to determine the source of the difference.

Findings

According to the findings obtained after the analysis of the data, it was seen that school administrators' scores on the necessity and effectiveness of PCGS do not differ statistically according to the variables of gender, service period of management, school type or the number of counselors at school. In terms of the effectiveness of the PCGS, branch-teacher administrators working at schools where the ratio of students per counselor is between 250-500 have a more positive perception. Administrators working at a town school were determined to have a higher perception than those of city schools in terms of necessity of PCGS.

Discussion

Considering the results, male and female administrators can be said to have similar perspectives and perceptions about PCGS. Female administrators may have tended to move together with men in administrative matters due to the very high number of male administrators in educational organizations. Although the administrators with experience of 6-10 years of administration have more positive views about PCGS than others according to the service period of administration, the differentiation is not significant. The obtained result seems to be in line with the findings of Erözkan (1997) and Peker & Kaygusuz (2009). In Turkey, the position of PCGS within the school system requires close co-operation with administrators. This academic cooperation, whether in the early periods of administration or later, can be considered a service area from which school administrators' benefit?

The fact that guidance services have emerged and become widespread, primarily in secondary educational organizations (Tan, 1992), may have an impact on secondary branch-teacher administrators having a more positive opinion about effectiveness of PCGS than others. In addition to this, differentiation can be said to be observed in effectiveness of counseling and guidance services since many studies of primary school teachers are evaluated in the context of guidance. According to the variable of type of school, the results suggest that the notion that a guidance service is necessary and effective at every educational level is prevalent. The necessity and importance of counseling and guidance services in

schools are emphasized in many studies (Özabacı, Sakarya & Doğan, 2008; Camadan & Sezgin, 2012).

According to the settlements of schools at which the administrators work, the town administrators' views on the necessity of PCGS were higher than the views of city administrators. This result can also be considered as an expected result. Employment of counselors in urban center schools seems to be more common than that of towns, but it is not at the desired level. This situation may be one cause of an increasing need for and expectation of counseling and guidance services in smaller settlements.

That the views about PCGS did not differ despite the insufficient number of school counselors can be interpreted as meaning that counselors show high performances, and that there is not a significant differentiation in quality of work done in schools with relatively high number of counselors.

According to the findings of the study, views of administrators who work with counselors serving 250-500 students are significantly more positive in terms of the effectiveness of counseling than those working with counselors serving 750 or more students. This obtained and expected result is also deemed compatible with the advisor-student ratio ASCA suggests. According to ASCA (2013), a counselor is advised to serve 250 students, while the ratio is greater than about twice that in Mersin where the study was held (Akdeniz RAM, 2013). The number of students at ideal levels affects the workload of consultants and administrators, while it can also affect the quality of services provided.

In conclusion, the opinions of school administrators examined this research about guidance services do not differentiate according to gender, length of service, type of school or number of counselors. However, branch-teacher administrators, town-school administrators and administrators working with counselors who serve 250-500 students were found to have more positive views on PCGS than others. Considering the results obtained from the study, the perception about the necessity of counseling and guidance services seems to be high. It is understood that administrators who work in towns and with no counselor feel a need for guidance services. The service-producing school administrators can be said to have high expectations about the effectiveness of the counseling and guidance activities. In particular, future studies should be considered within the framework of roles and tasks of psychological counseling services in our country, and even under international standards, to contribute further to the field work.

Key Words: Psychological counseling and guidance services, School managers

Atf için / Please cite as:

Gündüz, B., İnandı, Y. & Tunç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Betimsel bir çalışma [Opinions of school administrators about psychological counseling and guidance services: A descriptive study]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 4 (2), 19-34. <http://ebad-jesr.com/>